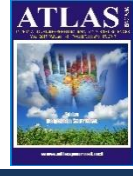

ATLAS INTERNATIONAL REFERRED JOURNAL ON SOCIAL SCIENCES

ISSN:2619-936X

Article Arrival Date: 07.04.2018

Published Date:25.06.2018

2018 / June

Vol 4, Issue:9

Pp:446-455

Disciplines: Areas of Social Studies Sciences (Economics and Administration, Tourism and Tourism Management, History, Culture, Religion, Psychology, Sociology, Fine Arts, Engineering, Architecture, Language, Literature, Educational Sciences, Pedagogy & Other Disciplines in Social Sciences)

ALTIN BİR KLOZETE OTURUP DÜŞÜNMEK SITTING TO A GOLDEN TOILET AND THINKING

★ Gökhan EKEN

Dr. Öğretim Üyesi, Cumhuriyet Üniversitesi GSF. Resim Bölümü, gokhaneken@yandex.com, Sivas/Türkiye

ÖZET

Günümüz dünya sanatının en önemli isimleri arasında yer alan İtalyan sanatçı Maurizio Cattelan sansasyonel çalışmaları ile bilinmektedir. Mizahi bir dil kullanmayı tercih ettiği eserlerinde egemen kurumları ve politikaları eleştirir. Son dönemlerde dünya gündeminde tartışılan "America" isimli çalışması da bunlardan biridir.

Eserin sergilendiği müzede ziyaretçilerin kullanımına açık 18 ayar altından yapılmış bir klozet olması müzecilik tarihinde rastlanılabilecek bir durum değildir. İnsanların eserlere dokunmadan gezdikleri müzelerde böylesine bir yapıyla baş başa kalabilmeleri ve isterlerse tuvalet ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri sanat eserinin neliği durumu hakkında yapılan tartışmalara farklı bir boyut kazandırmıştır.

Eserin neden altından yapıldığı, sergilenme biçimi ve adının neden "America" olduğu bir yana, yapıtın bir anda Amerikan Başkanı Trump'la anılmaya başlanması esere olan ilginin artmasına neden oldu.

Bu çalışmada M. Cattelan'ın söz konusu eserinin ortaya çıkış serüveni ele alınacak ve yapıtın güncel, sosyal, ekonomik ve kültürel gelişmelerle anlamlandırılması sağlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Cattelan, Amerika, Klozet, Trump, Dada, Neo Marksizm

ABSTRACT

Italian artist Maurizio Cattelan, who is among the most important names in today's world art, is known for his sensational works. He criticizes sovereign institutions and politics in his work, which he prefers to use a humorous language. One of them is "America" which is discussed in the world agenda recently.

It is unprecedented in history of museological to have a closet made of 18 carat gold which is open for use in the museum exhibited. People can not touch works in general. But here they can stay alone with the artwork. They can even meet their toilet needs if they wish. This situation has given a different meaning to the debate about what the artwork is.

Aside from why it is made from gold, why it is exhibited and why it is called "America", this work began to be remembered with the American President Trump at one point and the popularity of the work increased.

In this work, the adventure of M. Cattelan's work will be handled and the work will be understood with current, social, economic and cultural developments.

Key Words: Cattelan, America, Closet, Trump, Dada, Neo Marxism

1. GİRİŞ

Tuvalete Dair

İnsanın en temel ihtiyaçlarından birisi olan boşaltım ihtiyacı insan düşüncesinde ve eylemlerinde ciddi biçimde anlam bulmuştur. Tuvalet gereksinimi için tasarlanmış özel mekanlar, şehir mimarisine giren atık giderleri, su kaynakları ve boşaltımın daha rahat (hatta keyifli) hale gelebilmesi için yapılan özel oturaklar günümüze kadar gelişerek gelmiştir. Antik Roma da Latrina adı verilen umumi helalarda insanların hem tuvaletlerini giderdiği hem de karşılıklı siyaset, ticaret konuşup anlaşmalar yaptıkları da bilinmektedir (Resim 1).

Resim 1: Latrina, Efes

Erişim Adresi: <http://www.ephesus.us/ephesus/latrines.htm>

Tuvalet gereksinimi ve buna dair her şey ahlak çerçevesinde toplumlarda telaffuz edilmekten imtina edilse de gerek mekan gerekse boşaltma eyleminin kendisi olarak pek çok bilimsel ve sanatsal araştırmaya konu olmayı başarmıştır. İnsanın en savunmasız biçimde kendisiyle başbaşa kaldığı bu eylem biçimi, düşünmek için de önemli bir zaman aralığı yaratmaktadır. Daha mikro bir çerçevede düşünüldüğünde tuvalet ile kültür arasında önemli paralellikler kurmak da olasıdır. Bu noktada Slavoj Žižek'in tuvalet ve ideolojiler analizi gerçekten dikkat çekicidir. Žižek'e göre 18.yy. Avrupa üçlüsünün (Almanya, Fransa ve İngiltere) tuvalet tasarımları, bu medeniyetlerin siyasal, sosyal ve ekonomik kimliklerinin bir yansıması niteliğindedir. Şöyle diyordu Žižek;

"Fransa'da klozetin gider deliği arkada bulunur. Böylece dışkıyı yaptığında çabucak delik içerisinde kaybolur. Eski tip Alman tuvaletleri; artık kalmadılar ama yine de bulabilirsiniz. Ters olacağı şekilde gider deliği öndedir. Böylece dışkıyı yaptığında arkada görünür haldedirler; suda kaybolmazlar. Bilirsiniz, hastalıktan kaçınmak için her sabah pisliğinizi koklayarak teftiş yapmalısınız: Asilce bir yorumlama yöntemi. Sanırım Almanlar' daki yorumlama biliminin özü de buradan geliyor. Anglosakson toplumunda ve Birleşik Devletlerde bildiğiniz gibi, klozetin içi su doludur. Böylece pislikler kaybolmadan önce içinde batmadan yüzerler. Bunun üzerine birçok mimar ve iç tasarımcı arkadaşşıma sordum; bu farklılığın sebebi nedir? Onlar da bana tuvalet yapıları üzerine birçok kitap verdiler. Hiçbir yerde bir açıklama bulamadım. Sonrasında acayip bir yorum aklıma geldi. Bilir misiniz? 18. yy'ın sonlarından beri Avrupa'da "Avrupa üçlüsü" gibi ırkçı bir düşünce vardır. Üç önemli Avrupa ulusu: Fransa, Almanya ve İngiltere. Düşünce şu ki: Her biri belli bir hayat standardı için belli bir politikayı destekliyor. Fransa'nın politikası: Özel mülkiyet ve politik açıdan sol devrim. İngiltere: İlmli bir politika izleyen serbest, orta yollu ve tutumluluk. Almanya: Metafizik, şiir ve muhafazakârlık. Ve tanrım, birden bire aklıma bir fikir geldi: Fransa' da: Devrimsel yaklaşım dışkı için delik arkada. Hızlı bir şekilde yok edilmeli, giyotinle başını uçurmak gibi. Anglo Sakson: Pragmatik, bırak su üstünde yüzün rasyonel olsun. Alman: Metafizik ve şiirsellik onu gözlemlemek ve tasavvur etmek gibi..."¹

Tuvaletlere bakarak derin sosyolojik analizler yapmanın ne kadar bilimsel olduğu tartışmaları bir yana, sanatta da tuvaletin hatta dışkının yaratı sürecini destekleyen önemli bir kaynak olduğu bilinmektedir.

¹ <https://www.youtube.com/watch?v=rzXPYCY7jbs>

Duchamp'ın "*Fountain*" isimli çalışması, Sherrie Levine'in "*After Marcel Duchamp*" isimli bronz pisuvarı, Manzoni'nin "*Artists's Shit*" isimli serisi, Andres Serrano'ya ait "*Piss Christ*", Hermann Nitsch'in dışkı ve idrar gibi vücut atıklarını da sanatında kullanması, Sarah Lucas'ın pisuvar ve klozetlerle yaptığı düzenlemeler, Viladimir Kozin'e ait "*The Toilet*" aklı gelen önemli örnekler arasındadır.

Bu örneklerin en sonuncusu ve günümüzde oldukça yoğun bir tartışma yaratanı sivri çıkışlarıyla tanınan İtalyan sanatçı Maurizio Cattelan' a ait "*America*" isimli çalışmasıdır.

"America"

New York' da bulunan Solomon R. Guggenheim Müzesi yetkililerinin açıklamalarına göre, 2018 yılının başında Başkan Trump'ın, seleflerinin de yaptığı gibi, Van Gogh'a ait 1888 tarihli "*Landscape With Snow*" isimli tablosunu Beyaz Saray için istediği öğrenildi. Yine basından öğrenildiği üzere Müze yetkilileri Beyaz Saray'ın bu isteğini nazikçe geri çevirip, isterlerse Cattelan'a ait "*America*" isimli çalışmanın verilebileceğini söylediler. Sadece Amerika'da değil bütün dünyada herkesin dikkati bu olaya ve çarpıcı işleriyle dikkat çeken Cattelan'ın söz konusu eserine yöneldi. Bu eser nasıl bir eserdirdi ve ne anlatmak istiyordu? Eser neden Trump'a teklif edilmişti? (Resim 2).

Bu meraklarla internette kısa bir arama yapan sanatseverler oldukça çarpıcı bir başka durumla karşılaştılar: Zira eser işlevsel durumda olan ve herkes tarafından rahatça kullanılabilen altın bir klozetti.

Resim 2: Gazete Haberi

Erişim Adresi: <http://www.gazetevatan.com/trump-a-teklif-elimizde-altin-tuvalet-var-onu-verelim--1137936-dunya/>

Sergilendiğinde Trump yanlısı basın organlarında "*Guggenheim Müzesi'ndeki ziyaretçiler, İtalyan sanatçının yeni eseri olan "Amerika" başlıklı 18-karat altın klozette kendilerini rahatlatacak*" şeklinde haberleştirilen eser kısa sürede büyük bir üne kavuştu.²

Standart bir porselen klozet ebatlarında olan bu çalışma 18 ayar altından yapılmıştır. Tahmin edilebileceği gibi büyük bir servete mal olduğu düşünülen bu çalışmanın diğer bir özelliği de tıpkı diğer klozetler gibi kullanıma uygun ve montajlanabilir tasarlanmış olmasıdır.

² Chris Perez, *The Guggenheim Wants You To Crap All Over 'America'*

Tasarımcısı tarafından yapım maliyeti açıklanmayan eser, Trump'ın ismiyle anılmaya başlamasının ardından popülaritesini daha da artırmıştır.

"Amerika" Müze'deki diğer tuvaletler gibi binanın beşinci katında sergilenmekte ve izleyicilere hizmet vermektedir. Bir sanat eserinin içine insanların ihtiyacını gidermek fikri ne kadar garip gelse de Cattelan bu durumu "eserin test edilmesi" olarak değerlendirmektedir.³ (Resim 3).

Resim 3: Müzede "America" yı kullanırken hatıra fotoğrafı çektiren ziyaretçiler

Tuvalete girmek isteyen ziyaretçiler içeriye girerken eserin kullanımı konusunda bilgilendirilmektedir. Ziyaretçiler tuvaleti kullandıktan sonra kapıda bekleyen bir temizlik görevlisi içeri girerek klozeti özel bezlerle temizlemektedir.

Halka açıldıktan bir hafta sonra bir konunun klozetin kapağını kaldırmaya çalışmasıyla menteşeye yanlışlıkla zarar vermesinin dışında tuvaletin kullanımında uygunsuz hiçbir davranışa rastlanmamıştır. Yaşanan menteşe probleminden dolayı da tuvalete sekiz dilde kapağın kaldırılmaması yönünde ikazlar yazılmıştır.

Küratör Nancy Spector eserin kullanıma açılması ile ilgili olarak; "Tartışılmaz bir değere eşî benzeri görülmemiş bir erişim. Ziyaretçilere sürekli "dokunmayın" denilen bir galeri ortamında önemli çağdaş bir sanatçının eseri ile tamamen yalnız zaman geçirmek gerçekten olağanüstü bir fırsattır" der.⁴

Buna karşın sanatçı, eserin vermeye çalıştığı mesajın ne olduğuna dair sorulara "Sanatın görevi, soru sormaktır, cevap vermemektir. Ve eğer daha net bir cevap istiyorsanız, o zaman yanılıyorsunuz demektir"⁵ diyerek karşılık verir. "America" nın ne hakkında olduğunu açıklama hakkını kendinde görmeyen sanatçıya göre eserin kendisinin ve adının bir arada olması uyumludur ve sahiden yapıtın ve isminin anlamını merak edenlere "Amerika" ile biraz vakit geçirip düşünmeyi tavsiye etmektedir.

İzleyicisi ile oldukça doğal bir ortamda buluşan "America" insanlara en çok ihtiyaç duyulan bir zamanda rahatlama duygusu vermektedir. Cattelan'ın tuvaleti bize yaradılışımızın kaçınılmaz fiziki gerçeklerini ve canlı olmanın doğasını hatırlatmaktadır. Cattelan'a göre; "Öğle yemeğinde karnınızı ister 200 dolara, isterseniz 2 dolara sosisli sandviç yiyerek doyurun, sonuç tuvalet açısından farksızdır".⁶

Maurizio Cattelan, New York'ta yaşayan ve Amerika'nın tüketimcilikinden yüzde yüz yararlanan bir sanatçıdır. ABD deki 2016 seçimlerinde oy kullanamamış olmasına karşın yüz binlerce Amerikalının ve turistlerin en doğal ortak paydası olan boşaltım ihtiyacını oldukça lüks bir konseptte karşılama ihtiyaçlarını sağlamıştır.

Amerika'nın dünya savaşlarından sonra umut arayan insanlara "fırsatlar ülkesi" olarak sunulması ülkeye nüfus ve sermaye göçünü artırmıştır. New York'un dünya sanatındaki öncü

³ Caitlin Dover "Game of Throne: Maurizio Cattelan's "America" Comes to the Guggenheim"

⁴ Caitlin Dover "Game of Throne: Maurizio Cattelan's "America" Comes to the Guggenheim"

⁵ Thibaut Wychowank "We met Maurizio Cattelan : "Is this interview our first analysis session ?"

⁶ Thibaut Wychowank "We met Maurizio Cattelan : "Is this interview our first analysis session ?"

hayati pozisyonu da yine bu döneme denk gelir. Kimileri için ciddi fırsatlar yaratan Amerika kimileri içinse çağdaş köleliğin yurdu olmuştur. Bugün hala Amerika'da ciddi sosyal sorunların varlığı göze çarpmaktadır. Amerikalı gazeteci Doyle Mc Manus Birleşik Devletlerde yaşanan sosyal durumu şu şekilde özetlemektedir:

“... Şimdi daha az bilinen bir gerçek: Amerika'da "fırsat", eskiden olduğu gibi değil. Washington Brookings Enstitüsü iktisatçılarının yaptığı bir araştırmaya göre düşük geliri ailelerde doğan çocukların üçte ikisinden fazlasının gelirleri ortalamanın altında. Merdivenleri tırmanarak, nüfusun, geliri en yüksek olan beşte birlik diliminin arasına girebilenlerin oranıysa sadece % 6. Amerika'yı fırsatlar ülkesi olarak düşünürüz ama öyle görünüyor ki başka ülkeler daha fazla yukarı doğru hareketlilik fırsatı sunuyor. Kanada, Britanya, Almanya ya da Fransa'da yoksul olarak doğan çocukların tepeye ulaşma şansı, istatistiklere göre Birleşik Devletler' dekinden fazla.”

Fırsatlar ülkesi Amerika ülkede yaşanan insanlara hayal edilesi bir refah ve zenginlik veremese de Cattelan'ın “America” sı Andy Warhol'un “herkesin on dakikalığına meşhur olacağı” kehanetini gerçeğe dönüştürmektedir. Bir servet değerindeki altın klozete, üstelik dünya sanatının en önemli isimlerinden birine ait bir sanat eserine, birkaç dakikalık buluşma ile tuvalet ihtiyacını gidermek, Spector'un da dediği gibi insanlar için gerçekten büyük bir şans olsa gerek. Ayrıca insanların içine rahatlaması için tasarlanmış böylesine sıradan bir aracın saf altından yapılması, aşırılıklarımızın yarattığı eşitsizliğe ve içinde bulunduğumuz gösterişli budalalığa panzehir de olabilir.

Özel sermaye ve yatırım kaynaklarının siyasal iktidar ile kuvvetlendirdiği ilişkileri sayesinde sahip oldukları ayrıcalıklar dünya üzerinde hızla büyüyen bir ekonomik ve politik yozlaşmaya sebebiyet vermiştir. Küresel kapitalizmin sonunun yaklaşmakta olduğuna dair süren tartışmaların ve söylemlerin Cattelan'ı da etkilediğine şüphe yoktur. Eser Amerikan yayılcılığının ve sömürgeciliğinin dünyaya vadettiği “mutluluğun” salt ve gerçek karşılığıdır. Yani; “sahte zenginliğin”.

Bu ekonomik perspektiften yola çıkarak, zenginler ve yoksullar arasında Amerika'da da kültürün istikrarını tehdit eden ve giderek artan bir bölünme yaşanmaktadır. Guggenheim'ın bekleme salonunda, toplumsal, ekonomik ve cinsiyet ayrımcılığına maruz kalmadan herkesin yararlanabileceği altın bir tuvalet, zenginliğin ve ayrımcı politikaların aşırılıkları için bir takım mesajlar verir.⁸

Catellan'ı etkileyen önemli kaynaklardan birisi de Franz Kafka'nın 1927 tarihli “America” isimli romanıdır. Kafka'nın Amerika'yı görmeden yazdığı romanında küçük yaşta Amerika'ya giden Karl Rossmann'ın başından geçenler anlatılır. Kafka romanında bir tarafta aşırı gösterişli hayatları ve birden büyük bir servete ulaşan insanları, diğer taraftan yoksulluk ve açlık sınırında şiddetin gölgesinde yaşayan insanları, zenginlikten yoksulluğa ani düşüşü, kalabalık içinde yalnızlaşmayı, yabancılaşmayı, vahşi kentleşmeyi ve bunların doğurduğu nevrotik insan tipini ele alır.

Sanat etkileşimler tarihidir. Her yeni söylem içinde geçmişten kimi değerler barındırır. Catellan'ın da bu sıradışı çalışmaları DADA öncülüğünde şekillenmiş bir Neo Dada konsepti olarak yorumlanabilir. DADA hareketinin önemli isimlerinden olan Duchamp, hareketin diğer önemli isimleriyle birlikte Dadaizm'in biçimsel ve fikrinsel olarak büyümesine katkı sağlamışlardır. Yarattığı tartışmalar ve çıkardığı dergilerle sadece Avrupa'da değil Amerika'da da önemli bir etki bırakmışlardır. 1917 Haziran'ında Picabia, 391 isimli

⁷ Doyle Mc Manus, “Fırsatlar ülkesi Amerika?”

⁸ Nancy Spector “Maurizio Cattelan's Golden Toilet in the Time of Trump”

dergisinin birkaç sayısını New York'da yayınlar. Dergi, makale ve fıkralarındaki alaycı ve sövücü tonla, illüstrasyonlardaki, taslaklardaki, ready made'lerdeki çarpıcı güçle, tipografisi ve sayfa düzenindeki cüretkarlıkla, modern denilen çağdaş yayınlardan kendini açıkça ayırır. Gerçekten 391'in aracılığı ile Amerikan kamuoyu en sonunda, Picabia ve arkadaşları için bizatihi sanat kavramının kuşkulu hale gelmiş olduğu ve geleneksel olarak ressam ve şaire atfedilen rolü düpedüz sorgulamak ve saçma aracılığı ile "sanat yapıtı" diye adlandırma alışkanlığında olunan şeyin gerçekleştirilmesinde tekniğe ve esine verilen önemin saçmalığını kanıtlamak istediklerini anlarlar (...) New York'taki yayınlarda sıklıkla geliştirilen temalardan biri de yaşamın sanata üstünlüğü temasıdır.⁹

Akımın önemli isimlerden Tristan Tzara "*Para kazanmak ve kibar burjuvaları okşamak için mi sanat yapılır?*"¹⁰ diye sorarken, Hans Arp ise "*Sıçarım budalaların ahlakına ve dehalara olan inançlarına*" diyerek tavırlarını sert bir şekilde ortaya koymuştur.¹¹ Burada "*sıçma eylemi*" saldırgan bir üslup olmakla birlikte dirimsel bir olaya da işaret etmektedir. Arp'ın bu kuramsal yaklaşımı ve meydan okuyuşu, Cattelan'ın sanatında fiile de dönüştürmüştür.

Cattelan'ın "*America*" sının benzerlik gösterdiği önemli DADA işlerinden birisi de Marcel Duchamp'a ait "*Fountain/Çeşme*" (1917) dir. Ortaya çıktığı dönemde büyük tepkiler alan yapıtın sergilenmesinin engellenmesi ve sonrasında ortadan kaybolmasına karşın Cattelan 100 yılın ardından kalıcı ve meşruluğunu kanıtlamış eseri bir anlamda sanatın evrimini anlamaya da yardımcı olmaktadır. Her iki eser de ortak kimi niteliklere sahiptir. Ancak "*Fountain*" ile Duchamp malzemenin kullanım değerini ortadan kaldırırken, Cattelan malzemenin kullanım değerini korumaktadır.

Klozeti bir sanat eserine dönüştüren sanatçı eserini insanların kullanımına açarak bir anlamda boşaltma eylemini de sanatsal bir performansa dönüştürüyor. Önünde saatlerce kuyrukta bekleyen bu katılımcılar idrar torbalarında ve bağırsaklarında beklettikleri atıklarını bu nadide esere bırakırlarken ne düşünüyorlar bilinmez ama bu düşünce akıllara 1961 tarihli Piero Manzoni'nin dışkı kutularını getirmektedir (Resim 4). Manzoni'de tıpkı Cattelan gibi provokatif bir İtalyan sanatçıdır. Kapitalist tüketimin her şeyi alınıp satılır bir pazarlama nesnesine dönüştürdüğü çağımız içinde ironik bir sanat nesnesi olarak karşımıza çıkan "*Manzoni's Shit*" sanat ve sanatçı üzerindeki bütün geleneksel tanımları ve beklentileri yerle bir etmiş ve tam da arzu ettiği huzursuzluğa sebebiyet vererek, gittikçe zenginleşen ve tüketim toplumuna dönüşen İtalya'nın kapitalist alışkanlıklarına sanatsal bir saldırı düzenlemiştir.

Resim 4: Piero Manzoni "*Artist's Shit*", 1961

Erişim Adresi: <http://www.tate.org.uk/art/artworks/manzoni-artists-shit-t07667>

⁹ Enis Batur, *Modernizmin Serüveni*, İstanbul: YKY, 1997, s.314.

¹⁰ Enis Batur, *Modernizmin Serüveni*, İstanbul: YKY, 1997, s.317.

¹¹ Enis Batur, *Modernizmin Serüveni*, İstanbul: YKY, 1997, s.307.

Etkilenme üzerine sorulan bir soruya Cattelan cevap verirken özgünlüğü abartılı ve biraz da modası geçmiş bir kavram olarak değerlendirir: *"Sevdiğin şeyleri kopyalamaya başla. Kopyalamanın sonunda kendinizi bulacaksınız."*¹²

1960 doğumlu Maurizio Cattelan'ın sanat hayatına geçişi de tıpkı eserleri gibi oldukça sıradışıdır (Resim 5). Daha öncelerde geçinebilmek için açıcılık, hastabakıcılık, postacılık, temizlikçilik, cenaze işleri gibi hizmetlerde çalışan sanatçı daha iyi bir hayat yaşamak adına sanata yönelir. 80' lerde yaptığı mobilya tasarımları ile sanat hayatını başlatır.

Resim 5: Maurizio Cattelan

Cattelan sanat kariyeri boyunca oldukça çarpıcı, kimi zaman eğlenceli, zaman zaman da kışkırtıcı çalışmalar ortaya koymuştur. Hemen bütün eserlerinde kışkırtıcı bir duygu hakimdir. Bunlardan biri 1999 tarihli *"La Nona Ora"* dır: Tören kıyafetleri ve elinde asası ile duran Papa II. Jean Paul'u üzerine bir meteor düşmüşken tasvir eder. Sergilendiği zaman bazı olumsuz tepkiler alan heykel kimi izleyicilerce ayağa kaldırılıp düzeltilmeye bile çalışılmıştır. Kilise kurumunun ve otoritesinin çocuk istismarları ile tartışıldığı bir çağda sanatçının bu yapıtı oldukça manidar mesajlar vermektedir.

"Him" adını verdiği başka bir çalışmasında ise Hitler'i bir çocuk saflığında diz çökmüş Tanrıya dua ederken betimlemiştir. Dizleri üzerine çökmüş dua eden bu saf imaja izleyiciler küçük bir boşluktan sadece sırtını görebilecek şekilde bakmaktadırlar. Bu bakış açısına göre zararsız ve küçük bir çocuğu andıran heykel zihin karmaşasına neden olmaktadır. Böylesine kötü bir şöhrete sahip Hitler'in bu şekilde görülmesi en büyük katillerin bile bir zamanlar birer çocuk olduğu fikrini doğurmaktadır. Asıl üzerinde düşünülmesi ve sorgulanması gereken şey Hitler midir, yoksa insanın doğası mıdır? Suçlu onlar mıdır, yoksa bizler miyiz?

2001 yılında düzenlenen Venedik Bienali'ne katılan sanatçı, Palermo kentinin şehir çöplüğünde kente karşı bir yamaca büyük ölçekte *"HOLLYWOOD"* yazmıştır. Bu sayede elit sanat izleyicilerini şehrin atıklarının depolandığı gözlerden uzak pis kokulu bir yere toplayarak gösterişli hayatlar ile hayatın görünmeyen yüzü arasında bir yüzleşme gerçekleştirmiştir. Bu buluşmanın HOLLYWOOD yazısı altında cereyan etmesi ise bütün dünyayı Amerikalaştırma çabası içinde olan yayılcı Amerikan Emperyalizmine, Amerikan Sinema sektörünün sağladığı katkıyı sorgulamak için izleyicilere sunulmuş önemli bir fırsattır.

¹² "The Talks- Maurizio Cattelan: *"Show Them Life"*

“America” ve Trump

2016 yılında Amerika’da yapılan Başkanlık seçimlerinde Trump’ın başkanlığı alabileceğine pek ihtimal verilmiyordu. Seçim öncesi ortaya koyduğu ırkçı, kaba söylemleri ve vaatleriyle küresel bir nefret edinen Trump’ın başkan seçilmesi pek çok kesimde hayal kırıklığı yaratmıştır. Dünyayı bir felakete doğru götürebilecek cinsten olan yabancı nefreti ve bu yönde attığı adımlar, savaş politikalarını benimsemesi, silahlanma faaliyetlerini artırması, ekonomik menfaatler uğruna iklim anlaşmasından geri çekilmesi haklı olarak bütün dünyayı tedirgin etmekte idi.

Oysaki Trump yeni dünyanın yükselen yüzünden başka bir şey değildir: Gittikçe sağlıksızlaşan insan duygularının, dünyanın bir yanının açlıktan öldüğü bir çağda diğer yanının gittikçe obezleşmesinin, üretmeden kısa yoldan zengin olma hayallerini kuran kitlelerin, önlenemeyen tüketim çılgınlığının ve yabancı düşmanlığının içimizdeki yansımasıdır.

Medyada sıkça boy göstermeye başladıktan sonra insanlar Trump’ın aşırılıklarına da tanık olmaya başladılar. Adaylığı ve Başkanlığı sürecinde özel hayatı ile sıkça gündeme gelen Başkan Trump’ın altın armatürlü banyolu özel uçağı gerçekten Cattelan’ın “America” sını kıskandıracak gösteriştir (Resim 6).

Resim 6: Donald Trump’ın özel uçağı ve 24 ayar altın kaplamalı banyosu

Daha önce de Amerika Başkanlarının Beyaz Saray’da bazı yapıtları görmek arzuları olduğu bilinmektedir. Örneğin Başkan Ronald Reagan Calvin Coolidge’in bir portresini kabinde görmek istemiştir. Başkan George W. Bush ise W.H. Koerner’e ait bir kovboy çalışmasını “Hristiyan Beyaz Kovboy” imajını kendisi ile özdeşleştirdiği için Oval Ofis’e astırmıştır. Başkan Barack Obama ise, Amerikan Whitney Sanatı Müzesi’nden ödünç aldığı iki Edward Hopper tablosu ile bilinir (Resim 7-8).

Resim 7: Başkan Bush Beyaz Saray’da W.H. Koerner’in tablosu önünde.

Erişim adresi: <http://www.talk2action.org/story/2006/5/12/7393/57216>

Resim 8: Başkan Obama Oval Ofis’de E. Hopper tabloları önünde

Erişim Adresi: <http://whitney.org/WhitneyStories/HopperPaintingsInTheOvalOffice>

Trump'da bu geleneği sürdürerek Beyaz Saray için Solomon R. Guggenheim Müzesi'nden Van Gogh'un "*Karlı Manzara*" isimli çalışmasını ister (Resim 9). Eserde beyaz bir kar manzarasında yürüyen küçük bir figür yer alır.

Resim 9: Trump'ın istediği Van Gogh tablosu

Erişim Adresi: <https://www.theaustralian.com.au/news/world/donald-trump-turned-down-for-van-gogh-painting-offered-toilet/news-story/1e2d041e0f77a9fc9a75989262a74c8e>

Trump'ın bu talebine Müzenin verdiği yanıt en az Cattelan'ın çalışması kadar kışkırtıcıdır: Müzenin Küratörü Nancy Spector söz konusu eseri veremeyeceklerini ama isterlerse hâlihazırda 100.000 kişinin kullandığı, işlevsel bir eser olan Cattelan'ın 18 karat altından yapılmış "*America*" isimli klozetini verebileceklerini söyler. Müze Trump'ların bu teklifi kabul etmeleri halinde son derece değerli ve hassas olan bu eserin taşınması ve bakımı ile ilgili sorumluluğu üstlenebileceklerini ayrıca çalışmanın yanında montaj için gerekli olan kullanma talimatnamesini de gönderebileceklerini belirtir.¹³ Eserin Trump'a teklif edilmesi elbette Müze yetkililerinin bir reklam çılgınlığı olarak yorumlanabilir. Ancak Trump'ın hoyrat ve savurgan kişiliği ve uygulamaları dikkate alındığında eserin iyi bir özdeşlik kurduğu ve ekonomik-siyasal bir eleştiri içerdiği de inkâr edilemez.

2. SONUÇ

Sivri işleri ile bilinen Cattelan'ın "*America*" isimli eseri şüphesiz günümüzün en fazla tartışılan ve konuşulan sanat yapıtları arasına girmiştir. Söz konusu eser altın madenlerinde yaşanan insan dramlarından, kaynakların dağılımı ve kullanımındaki çarpıklığa, insanlar arasındaki eşitliksizden, üretim ve tüketim arasındaki dengesizliğe, insanın kendi doğasına dönmesi gerektiği fikrinden, günümüz siyasi portresine ağır bir eleştiriye hemen pek çok konuda insanı düşündüren bir eserdir.

Kapitalist ekonominin sonunun yaklaşmakta olduğu yönündeki teorik akımların ve düşüncelerin sanat ayağını oluşturan bir role sahiptir ve bu nedenle "*America*" tam manasını bulmak için bütün bu gelişmelerin ve tartışmaların içinde ele alınmak zorundadır.

Taşıdığı ekonomik ve siyasi mesajların yanısıra sanat ve sanat eserinin neliği tartışmalarına getirdiği bakış açısı ile de oldukça değerli ve önemlidir. Sanat eserinin insana sadece ruhsal ve estetik bir rahatlama değil aynı zamanda biyolojik bir rahatlama da sağlaması gerektiği yönündeki eşsiz ayrıcalığı sanırım daha uzun yıllar konuşulacaktır.

Eseri salt bir Trump eleştirisi olarak sınırlamak elbette yapıta haksızlık olacaktır. Trump'ın Beyaz Saray için talep ettiği Van Gogh tablosunun yerine bu çalışmanın kendisine teklif edilmesi kuşkusuz eserin ününe hizmet etmiştir. Bununla birlikte hem sermayenin hem de

¹³ <https://www.nytimes.com/2018/01/25/arts/gold-toilet-trump.html>

iktidarın birleşimini temsil eden Başkan Trump'ın Müze tarafından reddedilmesi de sanat iktidar ilişkisi açısından ayrı bir öneme sahiptir.

İtalyan sanatçı Cattelan'ın bu kışkırtıcı çalışma ile Amerika'yı sosyal, ekonomik ve kültürel açılardan ağır bir biçimde eleştiriyor olmasına karşın yine de Amerika'nın bu esere ev sahipliği yapıyor olması sanata hoşgörü ve sanatçıya özgürlük açılarından değerli bir durumdur.

KAYNAKÇA

Enis Batur, Modernizmin Serüveni , İstanbul, YKY, 1997.

İnternet Kaynakları

“Maurizio Cattelan: America” <https://www.guggenheim.org/exhibition/maurizio-cattelan-america> Erişim Tarihi: 03.02.2018

Matt Stevensjan, “Museum Told White House: No Van Gogh, But Here's A Gold Toilet” 2018 <https://www.nytimes.com/2018/01/25/arts/gold-toilet-trump.html> Erişim Tarihi: 12.02.2018

Caitlin Dover “Game of Throne: Maurizio Cattelan's “America” Comes to the Guggenheim” <https://www.guggenheim.org/blogs/checklist/game-of-throne-maurizio-cattelans-america-comes-to-the-guggenheim> Erişim Tarihi: 12.02.2018

Nancy Spector “Maurizio Cattelan's Golden Toilet in the Time of Trump” August 17, 2017 <https://www.guggenheim.org/blogs/checklist/maurizio-cattelans-golden-toilet-in-the-time-of-trump> Erişim Tarihi: 21.02.2018

Chris Perez “The Guggenheim Wants You To Crap All Over ‘America’” September 15, 2016 <https://nypost.com/2016/09/15/you-can-now-poop-in-a-18-karat-solid-gold-toilet-because-art/> Erişim Tarihi: 03.03.2018

Randy Kennedy “Duchamp, Eat Your Heart Out: The Guggenheim Is Installing a Gold Toilet” April 19, 2016 <https://www.nytimes.com/2016/04/20/arts/design/duchamp-eat-your-heart-out-the-guggenheim-is-installing-a-gold-toilet.html> Erişim Tarihi: 05.03.2018

Thibaut Wychowanok “We met Maurizio Cattelan : “Is this interview our first analysis session ?”<http://www.numero.com/en/art/maurizio-cattelan-monnaie-paris-exposition-not-afraid-of-love-contemporary-art-sculpture-la-nona-ora-him> Erişim Tarihi: 04.03.2018

“The Talks- Maurizio Cattelan: “Show Them Life” May 27, 2015 <http://the-talks.com/interview/maurizio-cattelan/> Erişim Tarihi: 22.02.2018

Doyle Mc Manus, “Fırsatlar ülkesi Amerika?” 04 Ocak 2011 Salı <http://www.dunyabulteni.net/yazar/doyle-mcmanus/15318/firsatlar-ulkеси-amerika> Erişim Tarihi: 09.03.2018